

БЕРЛІНАЛЄ '2011
ЯК ДЗЕРКАЛО СУЧАСНОГО КІНОМИСЛЕННЯ

Головна відмінність берлінського кінофестивалю від інших фестивалів класу «А» — демократичність і те, що фестиваль розрахований на велику глядацьку аудиторію. Ніколи в житті я не бачила таких черг до кас кіно-театрів: люди з усієї Земної кулі приїждять на початку лютого до Берліну, аби побачити ті стрічки, що, як правило, не йдуть у кінотеатрах (через цілу низьку умов: такі фільми не розраховані на масового глядача, часто містять складність змісту, непопулярну тематику і т. ін).

Берлін несхожий на жодне німецьке місто: багато років кризь Берлін йшла стіна, що розділяла мешканців одного світу не тільки за політичними поглядами, а й за культурними. Берлін багатонаціональне місто, де поруч з російською горілкою продають іранський одяг, де панують толерантність та дружелюбність і кожен може відчутти себе людиною Всесвіту. 2011 року я мала не так багато часу, аби дивитися самі фільми (бо була запрошена німецькою кінофундацією кінопродюсерів щодо власного нового фільму), та деякі стрічки мені вдалось подивитися.

Берлінський фестиваль на відміну від Венеціанського кінофоруму чи фестивалю у Каннах завжди був орієнтований на соціально-політичну тематику. Саме тематика фільмів (а не нові творчі доробки у кіномові) є головним критерієм відбору стрічок до конкурсної та поза конкурсних програм Берлінале.

Почну зі стрічки «Життя як один день» британського режисера Кевіна Макдональда. Цей фільм вразив мене своєю простотою (як відомо все геніальне є простим), нетривіальністю задуму і тією ідеєю, яку режисер вклав в свій фільм: життя — це один день. Саме протягом одного дня (24 липня 2010 року) у 190 країнах люди знімали своє повсякденне життя і вислали відзняті кадри на всесвітньо відомий сайт Y-tube. Макдональд зібрав цей матеріал і зробив стрічку тривалістю 90 хвилин. За цей час глядачі встигають заплакати, засміятися, замислитися, посумувати і порадіти. Цей фільм, що, мабуть, буде зрозумілий будь-кому в кожній країні Світу, торкається всього діапазону притаманних людству почуттів. Ми бачимо ранок і сплячих у дерев'яному човні матір та дітей (бо це — їх дім), щасливу родину, що прокидається у власному будинку (лише потім дізнаємось, що мати смертельно хвора). Ми бачимо, як народжуються дитина та діти, як люди працюють, кохають, йдуть на війну і не мають що їсти. Бачимо іноді дурні та комічні вчинки, а іноді подвиг. Спостерігаємо безглузду смерть людей під час «Лав парад» в Німеччині, в цей же час в Таїланді відбувається яскравий феєрверк, а український наркоман краде в супермаркеті їжу. Так минає день, минає життя. Стрічка «Життя як один день» — це наше дзеркало, і якщо щось в цьому дзеркалі нам не подобається, то це вже наша провина, це питання нашого сумління.

Берлінале завжди толерантно ставилось до проблематики сексуальних меншин. Цього року на фестивалі зокрема представлена мексиканська стрічка «Відсутній». Сюжет стрічки полягає у складних відносинах між учнем та його вчителем фізкультури. Самотній хлопець закохується в дорослого чоловіка, бо є одинаком та фантазером. Нетрадиційна орієнтація не є у стрічці головним (це могла бути учениця і вчитель), головне питання — сучасна самотність дітей, які не мають в житті опори і розуміння, які страждають від відсутності любові. Ця стрічка про не вміння людини подорослішати, про вигаданий світ, в якому можна існувати тільки завдяки брехні. З точки зору професії кінорежисера, стрічка зроблена цікаво і своєрідно: мало слів, герої спілкуються очима на крупному плані, головні кольори в декораціях та костюмах — зелений, блакитний та сірий (холодні, самотні відтінки). Та й майже половина сюжету розгортається у басейні: серед холодних стін та води, в просторі де кожен шукає своє щастя. Однак мені не сподобались виконавці головних ролей — я не повірила їм, вони були невідверті, до того ж звукові ефекти нервували і створювали занадто прямолінійну атмосферу. Стрічка викликала неоднозначні відгуки. Особито окрім цікавих режисерських знахідок не побачила головного — історію, сюжет, який би примусив мене подивитись фільм до кінця. В якийсь момент я відверто почала чекати на кінці титри.

Та були у програмі стрічки, які взагалі викликали відвертий подив, а головне було незрозуміло: як поважні телеканали, що претендують на звання «інтелектуального орієнтиру сучасності» взагалі фінансують такі проекти. Тенденція до абсолютного мінімалізму, коли стрічки знімаються цифровою камерою, з однієї точки, без акторів (тільки з використанням голосу за кадром) — стає дуже популярною, я навіть сказала би, модною. Зрозуміло, що сучасні продюсери в першу чергу прагнуть повернення грошей.

Жоден німецький продюсер не дасть гроші на виробництво фільму, якщо не продасть сценарій якомусь телеканалу на стадії роботи із сценарієм. А отже є два критерії: фільм повинен бути недорогий і цікавий певному телеканалу. Канал ARTE відомий тим, що показує цікаві театральні проекти, кінокласику і арт-хаузні стрічки, фінансував швейцарську стрічку «День відбувся». Це найнудніший фільм, який я коли-небудь дивилась, і навіть для телеканалу ARTE це занадто арт-хаузне кіно. Протягом 90 хвилин глядачі бачать заводську трубу, із якої іде дим, а за кадром чути голоси людей, які дзвонять режисерів на автовідповідач. Вся дія — час від часу іде дощ

чи сніг. Більше того мене вразила жорстокість, з якою режисер демонструє спільноті монологи його дівчини, з якою він не хоче спілкуватися, а сама дівчина просить його про це і не знаходить собі місця. Взагалі складається враження, що режисер ненавидить людей і робить їм навмисно боляче, бо він злий на весь світ. Паралель з минаючим часом і паром, що скривається в хмарах, занадто прямолінійна і була неодноразово використана багатьма режисерами.

Депресія, яка спостерігається в багатьох фільмах (зокрема й у стрічці «День відбувся»), відображає суспільні настрої в світі. Та самі глядачі говорять про потребу позитивного мислення, яке б йшло з екранів кінотеатрів. Люди втомились страждати, в кожного є проблеми, та саме кіно — це те мистецтво, яке може допомогти людині вжити завдяки мріям, казковій сутності сюжетів, моделюванню того світу, в якому кожен із нас хоче жити.

Та мабуть найсумнішим фактором є те, що українська кіноіндустрія (якої не має взагалі) мусить напевно сто років наздоганяти європейське кіновиробництво з його чіткими правилами, прозорими відносинами і постійним розвитком. Спілкуючись з німецькими продюсерами, я чула про п'ятнадцять повнометражних фільмів, які той чи інший продюсер зробив минулого року, про бюджети кінофандів у 15 мільйонів євро, а головне про те, що Україна — це не Європейський Союз і працювати з країною, яка є загадкою, де не існує чітких і прозорих законів, неможливо і страшно. Стало боляче, бо ми ні чим не гірші, українська земля має стільки талантів, та її відношення до наших продюсерів та режисерів позитивне. Однак імідж країни руйнує все це. Залишається сподіватися на краще майбутнє, бо як писав А. Шопенгауер «Навіть впавши на дно, завжди є можливість піднятися на поверхню». Україна не може залишатись територіально в Європі, а жити за дикими старими правилами. Дуже сподіваюсь, що прийде час, коли українські режисери, сценаристи, загалом знімальні групи зможуть відчути себе частиною єдиного європейського кінопростору, в якому є місце для волі, свободи і таланту.

Анотація: У статті викладені власні враження щодо 61 Берлінського кінофестивалю. Цей кінофорум входить до п'ятірки найвідоміших та впливовіших кінофорумів світу і ті творчі та виробничі тенденції, що формуються протягом лютого кожного року в столиці Німеччини, мають вплив на весь світовий кінематограф. Берлінський кінофестиваль досліджується в контексті сучасного ставлення до кіноіндустрії, зумовленого заангажованістю у тематиці стрічок і суто німецьким менталітетом.

Ключові слова: 61 Берлінський кінофестиваль, кінофорум.

Анотация. В статье изложены собственные впечатления о 61-м Берлинском кинофестивале. Этот кинофорум входит в пятерку самых известных и влиятельных кинофорумов мира, и творческие и производственные тенденции, формирующиеся в течение февраля каждого года в столице Германии, имеют влияние на весь мировой кинематограф. Берлинский кинофестиваль исследуется в контексте современного отношения к киноиндустрии, обусловленного заангажированностью в тематике картин и чисто немецким менталитетом.

Ключевые слова: 61 Берлинский кинофестиваль, кинофорум.

Summary. The article describes his own impressions of the 61st Berlin Film Festival. This film festival is among the five most famous and influential film forums in the world, and the creative and production trends emerging in February of each year in the German capital, have an impact on the entire world cinema. The Berlin Film Festival is explored in the context of the modern attitude to the film industry due to exercised by engagement in the subject of art and pure German mentality.

Keywords: 61 Berlin film festival, film festival.

Марія АНДРЮЩЕНКО

*доцент Київського національного університету імені Тараса Шевченка,
кандидат філологічних наук*

КОМУНІКАТИВНІ ЧИННИКИ: ЇХНЯ РОЛЬ У ТЕЛЕБАЧЕННІ

У мові мають значення три речі: хто говорить, як говорить, що говорить. З цих трьох речей найменше значення має третя.

Лорд Генрі МОРЛІ

Ефективність спілкування визначається не лише ступенем розуміння слів співрозмовника, а й умінням правильно оцінити поведінку учасників спілкування, їхню міміку, жести, рухи, пози, спрямованість погляду, тобто, зрозуміти мову невербального спілкування. Ця мова дозволяє повніше збагнути, що говорять, як висловлюють свої почуття, показує, наскільки учасники діалогу володіють собою, як вони насправді ставляться один до одного.